

EXERCITATIO IVRIS CIVILIS
DE
CONDITIONE NOMINIS FERENDI
VLTIMIS VOLVNTATIBVS
ADSCRIPTA

SCRIPSIT
ET
ILLVSTRIS IVRECONSULTORVM ORDINIS
AVCTORITATE
P R A E S I D E

D. CHRIST. GOTTL. RICHTERO R

A. D. XIV. JAN. A. C. CLXXX

AD DISCEPTANDVM PROPOSVIT

IOANNES FRIDERICVS IVINGERVS
LIPSIENSIS

L I P S I A E
LITERIS IACOBÆORVM

Coll. diss. A
212, 25

Coll. Diss. A. 212 (25).

VIRO
PRAECELLENTI AMPLISSIMO
DOCTISSIMO
**CHRISTIANO FELICI
WEISSIO**

SERENISSIMI DVCIS ELECTORIS SAXONIAE
QVAESTORI PROVINCIAE LIPSIENSIS

PATRONO OPTIMO

HOC QVALE CVM QVE
PIETATIS ATQVE OBSERVANTIAE
MONIMENTVM
POSVIT

IOANNES FRIDERICVS IVINGERVS

ОЛУ

ОИЛСИЯМА ПРИКЛЮЧЕНИЯ

ОБРАЗОВА

ГЕНДЕРНЫЕ ИДЕНТИТЕТИ

ОГЛАШЕНИЯ

ЗАКОНОВ СОВЕТСКОЙ АВТОРСКОЙ КОМПОЗИЦИИ

СОВЕТСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

ОИЛЧЕ ОИФЯТИ

СОВЕТСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

СОВЕТСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

СОВЕТСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

СОВЕТСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

EXERCITATIO IVRIS CIVILIS
DE
CONDITIONE NOMINIS FERENDI
ULTIMIS VOLVNTATIBVS

ADSCRIPTA

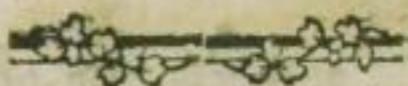
§. I.

*Quaestio de conditione nominis ferendi, testamentis adiecta,
ab interpretibus varie tractata.*

Cum multae res in iure ciuili, in tanta praestantissimo-
rum interpretum abundantia, nequaquam satis ad-
huc explicatae, atque ita ad liquidum confessumque per-
ductae sint, ut nobis, qui eorum vestigiis infistimus, nihil

A 2

plane,

plane, in quo ingenii vires exerceeremus, relictum videatur, tum incerta, nec satis accurate definita, licet per se haud difficilis atque obscura, quaestio est de conditione nominis ferendi: quae et olim apud Romanos tam liberae reipublicae, quam Caesarum temporibus, quibus nominum mutandorum licentia primum moribus in dies magis magisque inualuit, post etiam legibus diserte fuit indulta, ultimis voluntatibus crebro adscribi solebat, vti tot veterum scriptorum testimonia probant, et apud Germanos quoque non superioribus modo saeculis, praesertim ab equestris ordinis hominibus, testamentis saepe adposita fuit, sed recentiore etiam aetate, et in ipsa Saxonia nostra, ad hunc usque diem usu seruatur. De qua tam variae sunt doctissimorum interpretum, tamque ab ipso iure nostro saepe discrepantes sententiae, vt, per hanc scribendi opportunitatem, operae pretium nos facturos existimauerimus, si de re nondum satis expedita, variisque interpretationibus valde perturbata, certi aliquid atque definiti in medium proferre possemus. Sunt enim, et fuerunt, qui hoc heredis instituendi genus, quo simul in nomen testatoris vocatur, tamquam adoptandi formam, iure ciuili proditam, considerandam esse censerent. Sunt alii interpres, et hi quidem magni, atque nobiles, qui, quod maxime rem causamque continet, omnem omnino heredem nomen, quod ferre iussus est, sineulla hereditatis iactura, recusare posse arbitrentur. Cuius quidem sententiae

tiae stabiliendae atque confirmandae cum praesidium quaerant in L. 63. §. 10. D. ad SC. Trebell. qui locus est in uniuerso iure ciuili de conditione nominis ferendi, testamentis adiecta, clarissimus; relictis omnibus veram Caii sententiam diligenter inuestigemus. Quod, quoniam §. 10. cum antecedentibus arctissime cohaeret, aliter profecto fieri non potest, nisi tota serie disputationis, quam Caius de vario conditionum genere a §. 7. vsque ad §. 10. instituit, conexa ratione perpensa atque explanata.

§. II.

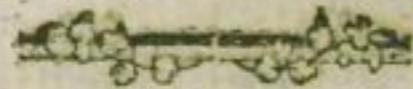
Verba L. 63. §. 7. 8. 9. 10. ad SC. Trebell. exhibentur.

Verba Caii e libro secundo Fideicommissorum, ut Florentiae leguntur, ita se habent:

§. 7. *Si sub condicione heres institutus sit, qui suspectam sibi hereditatem esse dicit: si neque difficultatem, neque turpidinem ullam habet condicio, nec impedimentum aliquid, iubendus est parere condicioni, et adire, et ita restituere: si vero turpis aut difficilis sit condicio, aperte iniquum est, cogi eum explere eam alterius gratia, sed et remitti eam ab initio visum est: plus enim tribui a Praetore ei, qui fideicommissum perit, quam testator voluit, absurdum est: utique autem testator, nisi expleta sit condicio, neque scriptum heredem ad hereditatem vocavit, neque per hunc illi voluit restitui hereditatem.* §. 8. *Si dandae pecuniae condicio adscripta est heredi, debet ei offer-*

A 3

re

*re pecuniam is, qui possit fideicommissum, ut hereditatem im-
pleta condicione possit adire, et restituere.* §. 9. *Quod si con-
dicio adscripta est, et ea est, quam Praetor remittit: sufficere
Edictum, ut Julianus ait: haecenus iubendus est, ut constituat
Praetoriis actionibus vti, aut petat bonorum possessiones se-
cundum tabulas, vt ita natus actiones, tunc restituta here-
ditate transferat eas ex Senatusconsulto.* §. 10. *Si vero
nominis ferendi condicio est, quam Praetor exigit: recte qui-
dem facturus videtur, si eam expluerit: nihil enim male est,
honesti hominis nomen adsumere, nec enim in famosis et tur-
pibus nominibus hanc condicionem exigit Praetor: sed tamen
si recuset nomen ferre, remittenda est ei condicio, ut Julianus
ait, et permittenda viles actiones: aut bonorum possessio
secundum tabulas danda est, vti natus actiones, transferat
eas ex Senatusconsulto.*

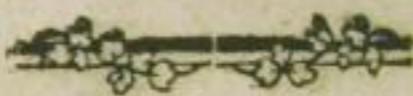
§. III.

*Explicatio §. 7. 8. et 9. Scriptura Florentina, reprobatis variis
variorum emendationibus, defenditur.*

Iure fideicommissorum, quod ab Augusti temporibus inualuerat, binis illis senatus consultis, Trebelliano et Pegasiano, satis munito atque corroborato, neque solum incommodis, quibus heres scriptus praestandis fideicommissis premebatur, sublatis, sed etiam certa spe lucri, ad-
eunda et ex fideicommisso restituenda hereditate, capiendo
proposita,

proposita, ortoque inde multo frequentiore, quam antea, fideicommissorum usu, atque, ut fit, variis controversiis inter fiduciarium atque fideicommissarium heredem subinde enatis; iureconsulti ad multiplices illas lites tollendas, totumque illud ius, utroque senatus consulto constitutum, in clara luce collocandum, in explicanda fideicommissorum doctrina certatim ingenia sua exercuerunt. Quare etiam Caius libros duos Fideicommissorum conscripsit, e quibus nonnulla fragmenta Tribonianus in Pandecte nobis feruauit. Ac secundo quidem libro, praeter alias quaestiones, ad universam fideicommissorum rationem spectantes, diligenter tractauit illam, si heredi dies vel conditio adscripta sit, quid juris sit, si ante diem hereditatem restituerit, vel parere conditioni nolit, quaeue conditiones remittantur, vel non remittantur, vel denique ab ipso fideicommissario impleri debeant, et qua ratione actiones transferantur. Hanc igitur quaestionem excusfit *L. 63. §. 7. et seqq. D. ad SC. Trebell.* vnde *L. 10. D. eod. auulsa esse videtur.* Manifesto vero vitio in vulgatis editionibus inscriptio nostrae legis laborat, ubi est: *Caius Lib. II. Responforum*, quales in indice librorum Caii non memorantur. Vitio fortasse inscriptiones duorum antecedentium capitum, quae e Paulli et Scaeuelae Responforum libris defumta sunt, occasionem dederunt. Sed, missa inscriptione, ipsorum verborum Caii interpretationem adgrediamur. Igitur, quod ad conditionem heredi fiduciario adscriptam adtinet, idem omnino iuris esse

Ictus

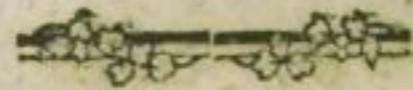

Ictus pronunciat, quod in hereditatibus directe sub conditione relictis explorati iuris est, atque adeo fiduciarium heredem non misus, quam directe scriptum conditionem sibi adscriptam implere debere, modo talis sit conditio, quae neque ciuili iure improbat, neque praetorio remittitur. Ait §. 7. *Si sub conditione heres institutus sit, qui suspectam sibi hereditatem dicit: si neque difficultatem, neque turpitudinem ullam habet conditio, nec impedimentum aliquid, iubendus est parere conditioni, et adire, et ita restituere.* Triplex genus conditionum, quibus parere fiduciarius non compellitur, Caius ponit. Aut enim difficultatem habet conditio, aut turpitudinem, aut denique impedimentum aliquid. Sic postremum genus in Florentina exprimitur: pro quo Vulgata habet, *impedimentum aliud*, Norica, leui mutatione, *impedimentum aliquid*, et ita etiam Baudoza edidit. Sed sartam tectam seruari scripturam Florentinam ipse Caius iubet, dum sequenti §. 8. conditionem, quae *impedimentum aliquid* habet, clarius exprimit per *dandae pecuniae conditionem*. Impedimentum heredi obiicere potest rei facienda vel difficultas, vel turpitude. Vtique iam nominato, tertium adhuc posuit, neque difficile, neque turpe, sed molestum, quod, cum aditio hereditatis fideicommissarii causa fiat, a fiduciario prorsus remouendum est, et, quidquid oneris fiduciario testator imposuit, fideicommissarius sustinere debet. Omnes igitur conditiones, quae neque difficultatem, neque turpitudinem, neque sumituum faciendo-

rum

rum necessitatem continent, fiduciarius implere cogitur. Pergit Caius: *si vero turpis aut difficilis sit conditio, aperte iniquum est, cogi eum explere eam alterius gratia.* Omisit tertium genus, si conditio impendii quid habeat, de quo quid statuendum sit, sequenti §. subiicit. Turpis conditio ne ab eo quidem herede, qui sui ipsius emolumenti causa hereditatem adit, impleri debet, sed pro non scripta habetur, multo minus a fiduciario, qui alterius gratia hereditatem adit. Difficilis vero, nisi sit paene impossibilis, ut Vlpianus *L. 55. D. fam. ercise.* et Paullus *L. 4. §. 1. D. de statulib.* loquuntur, quoniam potest, explenda est, modo sit in heredis potestate. Fiduciario eam remittit praetor, aequitate commotus. Sin vero per fideicommissarium impleri possit, a fideicommissario quoque eam implendam esse, existimat Cuiacius *Lib. XXI. Observ. c. 39.* Hinc receptam scripturam sequentum verborum: *sed et remitti eam ab initio visum est, sollicitat, et pro, ab initio, legendum censet, absurdum, hoc sensu: quamquam heres difficilem conditionem alterius gratia explere non cogitur, absurdum tamen esset, neglecta testatoris voluntate, eam plane remitti, siquidem per fideicommissarium impleri posset, vti et is pecuniae dandae conditionem, heredi adscriptam, offerenda pecunia implere debet.* §. 8. et *L. 31. §. 2. D. b. t.* Probat Cuiacii sententiam *Trotzius de memoria propagata c. IV. §. 4.* Verum rationes pro tuenda Cuiacii sententia aduersus Ant. Fabrum *Lib. VI. Coniect. Iur. Ciu. c. II.* et huic adstipulantem Elbert. Leoninum *Lib. II. Emend.*

Christ. Hear.

c. g. ab eo adlatae mihi quidem non satisfaciunt, et argumenta Fabri plus ponderis habere videntur. Recte enim Faber distinguendum censet inter conditionem dandi, et eam, quae in faciendo consistit. Si in dando consistat, fideimissarius heredi subuenire potest et debet, quoniam tertius ius quae situm voluntate testatoris habet, in quo aperte laederetur, nisi, oblata a fideicommissario pecunia, heres conditionem impleret, cum in ipsius fideicommissarii utilitatem vergat, ut, conditione impleta, hereditatem adeat heres, eique restituat. Hic vero factum difficile intelligitur, quo intermisso, nemo iure priuatur suo. Quamobrem neque heres cogitur, neque vicaria fideicommissarii opera requiritur. Iam porro, recepta Cuiacii emendatione, cum Caius, quidquid dicit, pari modo tam de turpi, quam de difficiili conditione adfirmet, efficitur illud, ut aequae absurdum dicatur esse turpis, quae tamen pro non scripta habentur, ac difficilis conditionis remissio, adeoque et turpem pariter implere fideicommissarius teneatur. Quod praecalare obseruauit acutissimi vir ingenii, lac. Voorda, qui nuperime aduersus Cuiacium disputauit, et Florentini cacterorumque codicum lectionem tueri conatus est Lib. III. Interpr. et Emend. Iur. Rom. c. 15. Qui quidem his verbis: sed et remitti eam ab initio visum est, significari existimat, praetorem, cum agitur de impellendo, ut adeat hereditatem, herede fiduciario, protinus, hoc est, ne exacta quidem conditio ne, gratiam ipsi decreto suo facere cum turpis, tum etiam tam difficilis conditionis. Probabilis sane interpretandi ratio,

ratio, quā haec verba cum antecedentibus optime cohaerent. Quae cum mihi quidem, donec verisimilior adferatur, adrideat, placere non potest ea, quā visus est Ios. Aueranius *Lib. II. Interpr. Jur. c. 24.* qui, ob subiectam rationem, ex antecedentibus subintelligi vult verbum *iniquum*, hoc sensu, non cogere quidem praetorem eam implere, hoc enim esset iniquum: sed et iniquum visum esse, eam ab initio remittere contra testatoris voluntatem, et pro non scripta haberi. Imo vero remitti eām ab initio aequum visum est, petente fideicommissario, ut, impleta conditione, heres adeat ac restituat. Plus enim, infert Caius, *tribui a praetore ei, qui fideicommissum petit, quam testator voluit, absurdum est.* Remissa a praetore fiduciario turpi aut difficiili conditione, nec fideicommissarius exigere potest, ut heres conditioni pareat. Testator enim voluit, ut illi hereditas restituatur, eamque, remissa conditione, factaque aditione, nactus nihil amplius petere potest. Absurdum igitur esset, si praetor importunam fideicommissarii petitionem exaudiret, neque aliter fideicommissum ei restitui permitteret, quam turpi aut difficiili conditione a fiduciario impleta. *Vtique autem, addit Caius, testator, nisi expleta sit conditio, neque scriptum heredem ad hereditatem vocavit, neque per hunc illi voluit restitui hereditatem.* Ex testatoris mente atque voluntate non, nisi expleta conditione, heres adire, atque restituere poterat. Iure stricto igitur, cum nec deferatur, neque adiri possit hereditas, nisi impleta conditione, heredi adscripta,

B 2

insisten-

insistendum sane erat defuncti voluntati. Sed hunc rigorem iuris ciuilis praetores, aequitate commoti, temperandum, inque fideicommissariis hereditatibus paullo mitius decernendum censuerunt. Sic mihi series verborum Caii optime cohaerere, et exposita ratio antecedentibus aptissime conuenire videtur. Neque adeo in sententiam Voordae concedere possum, qui turbatum librarium vitio scripturae ordinem esse ratus, quae post verba: *sed et remitti eam ab initio visum est*, hac §. sequuntur, loco suo moneri, et, transpositione oppido violenta, omnia illis, quae sequenti §. 8. habentur, subiungi vult. Eiusdem emendationis iam antea auctor fuerat Des. Heraldus *Observ. c. XIX.* Voordae quidem non laudatus, sed a Trotzio *d. l. §. 5.* probata tamen Cuiaciana crisi, a nobis reiecta, eo nomine reprehensus. Quid si vero neque ullam difficultatem, neque turpitudinem habeat conditio, sed impedimentum aliquid; vtrum, cum in fraudem tertii conditio remitti nequeat, fiduciarius ipse impensas facere, an vero, pecunia a fideicommissario subministrata, adire et restituere debet? Rem ita definit Caius §. 8. *Si dandae pecuniae conditio adscripta est, debet ei offerre pecuniam is, qui poscit fideicommissum, ut hereditatem impleta conditione possit adire, et restituere.* Vulgata, contra latinitatis rationem, exhibet: *si in danda pecunia conditio, et ita etiam Baudoza edidit.* Consentient cum Caio Maecianus *L. 7.* et, qui paullo pleniū de eadem re differuit, Marcianus *L. 31. §. 2. D. eod.* quam legem cum accurate a Trotzio *d. l.* explicatam, et
teme-

temerarias Fabri emendationes docte refutatas videam,
actum iam non agam. Iam cum omnes conditiones, quas
testatores heredibus adscribunt, aut remittantur a praetore,
aut exigantur; quid utroque casu iuris sit in fideicomisso
praestando, et transferendis ex Scto Trebelliano actionibus,
sequentibus Caius exponere pergit. Ait §. 9. *Quod si con-*
ditio adscripta est, et ea est, quam praetor remittit: sufficere
Edictum, ut Julianus ait. Non omnes conditiones, testa-
mentis adscriptas, quae iure ciuili non improbantur, exigit
praetor, adeoque, quarum implendarum heredibus gratiam
facturus sit, edicto significavit. Ex ea igitur edicti
parte, quae est de conditionibus institutionum, satis
patet, quas, ob varias causas, omnibus, qui sub conditio-
ne ad hereditatem testamento vocantur, praetor remittat,
neque adeo ad remittendam conditionem decreto praeto-
ris opus est, sed edictum sufficit. Et sic Julianus placuit,
cui Caius adstipulatur. Hinc infert: *hacenus iubendus est,*
ut constituat praetoriis actionibus uti, aut petat bonorum pos-
sessiones secundum tabulas, ut ita nactus actiones, tunc restitu-
ta hereditate transferat eas ex senatus consulo. Voci, *hacne-*
nus Vulgata et Haloandrina particulam et praefigunt, quam
in textum recipere proclivis est Brencmannus. Et sane sic
concinnius subsequentia cum antecedentibus cohaerent.
Remissa igitur in Edicto conditione, non adire hereditatem
iubendus est, sed modo constituere, praetoriis actionibus
se usursum, aut petere bonorum possessionem secundum ta-
bulas, *ut ita nactus actiones, restituta hereditate, in fidei-*

commissarium ex senatus consulto Trebelliano transferat. Ciilibus enim actionibus vti non potest, quando ciuli iure non, nisi expleta conditione, heres intelligitur, atque sic actiones, quae ei et in eum competunt, restituta hereditate, ex senatus consulto in fideicommissarium transfert.

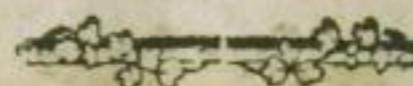
§. IV.

Explanatur §. 10. et, vt Florentiae legitur, leui scripturae vitio liberatur. Accursius in praedicando nomine suo vanitatis arguitur.

Quam haec tenus dedimus orationis Caii de conditionibus fiduciario heredi adscriptis interpretationem, quamquam a causa nostra nimis remota, adeoque prorsus suprvacanea videri potest; tamen cum sequentia, quibus argumentum de conditione nominis ferendi proprie continetur, vix aliter rite intelligi possint, et cum alii interpretes, tum in primis Trotzius, diuersas Caii enunciationes mire perturbauerint, propterea necessario eam praemittendam putauimus. Igitur post conditiones, quas praetor remittit, differit Caius de eis, quas praetor omnino exigit, vt iure ciuili semper exiguntur: quae tamen nihilo minus fiduciario heredi remittendae esse ICTIS videbantur. Quo loco praecipue tangit quaestionem de adsumendo testatoris nomine, tamquam conditione fiduciario heredi testamento imposta, et his temporibus, in summa nominum alienorum, et praeter testamentum, adsciscendorum licentia, de qua

qua cum magno eruditionis adparatu egit Henr. Cannegieterus *Libro singulari de mutata Romanorum nominum sub Principibus ratione*, qui cum nonnullis aliis eiusdem historici argumenti opusculis typis excusus fuit *Trai. ad Rhen.* 1758. 4. maxime frequentata. Ait §. 10. *Si vero nominis ferendi conditio est, quam praetor exigit: recte quidem facturus videtur, si eam explauerit.* Nominis ferendi conditio, generatim considerata, quamquam a praetore exigitur, adeoque a quolibet, cui testamento adscripta est, sine remissionis spe expleri debet; in fideicommissaria tamen hereditate nonnihil dubitationis relinquitur. Hinc Caius non diserte pronunciat, oportere heredem eam implere, sed suadet dumtaxat, ut heres exigenti eam praetori obsequatur. Est igitur hic locus ex eorum genere, quibus consilium magis, quam praeceptum continetur. Cuius quidem consilii sui hanc rationem addit ICtus, quod *mutatio nominis per se nullam plane turpitudinem siue moralem siue ciuilem continet, modo vir honestus et illaesae famae sit, cuius nomen adsumatur.* *Nihil enim, inquit, male est, honesti hominis nomen adsumere.* Sic legitur Florentiae, et, qui Florentini codicis scripturam religiose servarunt, Russardus, Contius, Charondas, aliquique experserunt: manifesto vitio, a prima litera sequentis vocis est, Librarii oscitantia, suborto. Deserenda igitur est, ipsius Brenemanni auctoritate, vitiosa Florentini libri lectio, et, latini sermonis usu postulante, in probabili erroris causa, pro nihil male est, legendum, nihil male est, ut Vulgata

et

et Haloandrina exhibent. Nam, quod a modestissimis pa-
riter atque audacissimis Criticorum iam dudum cerebro in-
culcatum est, quis credat, solum illum librarium, qui Pan-
dectas Florentinas descripsit, diuino quodam agitatum spi-
ritu, ab omni lapsu immunem fuisse, legesque modestae
ac necessariae criseos in omni librorum genere, praeter-
quam in Pandectis explanandis, vim exercere suam? Ita-
que, vt ad sententiam Caii redeamus, nihil mali est, nihil
turpitudinis continet, honesti hominis nomen, in quod quis
testamenti tabulis adsciscitur, adsumere. *Vt, inquit Accur-
cursius ad b. l. vana iactantia abreptus, instituo te heredem,
si imponas tibi nomen meum, scilicet Accursium: quod est ho-
nestum nomen, quia accurrit et succurrit contra tenebras iu-
ris ciuilis.* Sed, bone Accursi, semper quidem honos,
nomenque tuum, laudesque manebunt: nisi vero clarior
lux elegantiorum literarum, qua tu, pro saeculi tui infeli-
citate, plane carebas, nobis suborta esset, atque celebrio-
ra illa nomina, Alciatus, Cuiacius, Duarenus, Contius,
Hotmanus, Noodtius, Bynkershoekius, huiusque generis
alii, offusas iuri ciuali tenebras feliciter depulissent, profe-
cto dubium non est, quin, te licet accurrente et succur-
rente, pleraque adhuc caliginosa quasi nocte premerentur.
Exigit praetor conditionem, sed non in omni nomine.
*Nec enim, statim adiicit Caius, in famosis et turpibus nomi-
nibus hanc conditionem exigit praetor.* Quaedam nomina
ob vilitatem abiectaque hominum conditionem, vt ve-
spillonis, turpia habebant: quaedam vero, per se honesta,
ob

ob' delictum, damnataque memoriam abominabantur
 Sic de Tiberio Tranquillus scribit c. VI. Post redditum in urbem a M. Gallio senatore testamento adoptatus, hereditate adita, mox nomine abstinuit: quod Gallius aduersarum Augusto partium fuerat. Perduellis erat Gallius, eiusque adeo nomen, quod, adita hereditate, primum tulerat Tiberius, Gallio perduellionis condannato, ut famosum atque abominandum, salua hereditate, mox repudiauit. Quid si vero heres sub hac conditione restituere rogatus tanta nominis sui retinendi cupiditate flagret, quanta testatoris fuit nomen suum ad posteritatis memoriam propagandi, nec quidquam excusationis ab inuidia nominis vel turpitudine petere possit, neque adeo praetor conditionem remittat; an tunc impleta conditione adire et restituere cogitur? Non ita Caio, auctoritate Iuliani permoto, visum est. Itaque sic statuit: sed tamen si recuset nomen ferre, remittenda est ei conditio, ut Iulianus ait, et permittendae viles actiones: aut bonorum possessio secundum tabulas danda est, vii naclus actiones transferat eas ex senatus consulo. Pro permittendae, contra omnem sensum, Vulgata habet, remittendae. Conditionem quidem remittendam esse dicit: actiones vero remitti non possunt, sed, remissa conditione, viles permittendae sunt: alioqui nullas nancisci, neque adeo transferre potest. Sed quaenam est ratio, cur Iulianus, cumque secutus Caius noster, praetore conditionem nominis exigente, heredi fiduciario, si recuset nomen ferre, nihil minus remittendam esse censem? Sane eadem, qua

C

com-

commotus praetor fiduciarium explere conditionem difficultem non cogit, ex verbis, *alterius gratia*, supra §. 7. elicenda. Duxerunt enim ex iure praetorio ICti argumentum, et sicut praetor difficilem conditionem explere fiduciarium alterius gratia non cogit, quam alius heres, modo possit, implere debet: ita nec nomen suum mutare, et testatoris ferre heredem scriptum, ac restituere rogatum, alterius gratia, compelli posse existimarunt.

§. V.

Origines et causae conditionis nominis ferendi, ultimis voluntatibus adscriptae, inuestigantur.

Cum igitur Caius, ut ex hactenus dictis satis liquet, de fiduciario dumtaxat herede, qui ex senatus consulto Trebelliano restituere paratus conditioni nominis ferendi, fibi adscriptae, parere nolit, loquatur; inepte sane Caii sententia de remittenda heredi conditione ad omnes omnino ultimas voluntates, quibus haec conditio adscripta est, profertur. Quam ob rem, genuina Caii mente detecta, age iam argumentum propositum paullo vberius persequamur, ac de natura et indole huius conditionis plenius atque accuratius differamus. Ac primum quidem quoniam haec econditio, ut quisque statim intelligit, e flagrantissimo studio conseruandi atque in animis hominum retinendi nominis memoriam, tamquam ex fonte, fluit, huiusque memoriae per heredem nominis propagandae tot tamque luculen-

ta

ta in omni antiquitate tam sacra quam profana documenta
 atque instituta publice priuatimque reperiantur; non abs
 re erit, in amoenissimum antiquitatum campum aliquan-
 tum exspatiari, et, quidquid huius rei est, paullo altius re-
 petere, ut ab iis, qui origines cuiuscumque rei curiose
 semper indagare solent, nostra qualicumque opera gratiam
 quamdam ineamus Fuit autem hereditas nominis, siue
 successio in nomen hereditatemque apud multas gentes in-
 vsu, et, non sine magna veri specie, studium illud propa-
 gandi nominis ex oriente in occidentem translatum fuisse
 videtur. In Hebraeorum enim republica, vbi tamen no-
 mina non erant hereditaria, a Deo ipso propagationem no-
 minis praeceptam reperimus. Quorsum pertinet diui-
 na constitutio, quae *Deuteronomio c. XXV. v. 5. 6.* contine-
 tur, ut, si quis sine prole mascula decederet, ne nomen
 eius cum eo veluti mortuum, atque ex gente extirpatum
 videretur, superstes frater, ducta vidua, nomen defuncti
 propagaret. Quam constitutionem e natura atque consti-
 tutione reipublicae Iudaicae docte exposuit, ineptasque
 aliorum, maxime Seldeni, interpretationes explosit *Jac.*
Perizonius Diss. qua illustratur constitutio diuina de ducenda
defuncti fratris uxore ad propagandam eius nominis memo-
riam, quae est prima *Dissert. VII.* cum praef. *Heineceii,*
Lugd. B. 1740. 8. Quemadmodum vero hoc nominis con-
 seruandi studium, ob singulares reipublicae Iudaicae ratio-
 nes ipse diuinus legislator sanctione muniuit; sic idem
 illud publica Atheniensium disciplina, in qua plurima He-

C 2

brai-

braicorum institutorum vestigia deprehendere licet, comprobauit. Communi enim lege ciuitatis cautum fuit atque prospectum, ne quis sine successore certo, bonorum nominisque simul herede, qui illius vel natura esset, vel sensu ciuili haberetur filius, moreretur. Quod si factum esset, a propinquis offerretur magistratui, qui defuncto, in eius nomen quasi adoptatus, successor constitueretur. In quam rem doctissimus Perizonius *d. l.* p. 70, seqq. excitauit egregium locum Isaei *orat. VI.* de Apollodori hereditate, ubi huius instituti, atque legislationis Atticae mentionem fecit. Verba Isaei adscribere haud grauabor. Sunt autem haec:

Πάντες δι τελευτήσεων μέλλοντες προνοεῖν ποιεύται σφῶν αὐτῶν,
 ὅπως μὴ ἐξερημώσωσι τὰς σφετέρας αὐτῶν οἰκίες, ἀλλ' ἔται τις καὶ
 ἐναγιῶν, καὶ πάντα τὰ νομιζόμενα αὐτοῖς ποιήσων· διὸ καὶ ἀπαιδει
 τελευτήσωσι, ἄλλον (ut recte Perizonius emendat) πεισθ
 μένοις καταλείποσι. Καὶ ς μίκον, ιδίᾳ τοῦτο γνώσινσι, ἀλλὰ
 καὶ δημοσίᾳ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ὕπωνταῦτα ἔγνωσε. Νόμῳ γάρ τῷ
 "Ἄρχοντι τῶν οἰκιών, ὅπως ἀν μὴ ἐξερημώνται, προστάττει τὴν ἐπι-
 μέλειαν. Quae rectius, quam Alphonsus Miniatus, Peri-
 zonius vertit sic: *Omnes morti iam proximi sibi ipsi prospiciunt, ne suas ipsorum domos seu familias ad solitudinem re- digant, vel, sine successore sibi proprio relinquant, sed ut sit aliquis, qui et sibi parentet, et omnia sibi placita, vel sol- lemnia et legibus fancita faciat.* Idcirco etiam, si sine libe-
 ris morituri sunt, alium adoptantes relinquunt. Neque so-
 lum priuati illi ista sentiunt, sed et publice respublica ciu-
 tatis ea sic decreuit. Lege enim Archonti vel praetori,

ac

ne domus desolarentur, mandauit curam. Causam huius legislationis si quis requirat, haud alia videtur fuisse, nisi haec, ut memoria nominis ciuium, praesertim eorum, qui lautum patrimonium possiderent, per longam et perpetuam generis successionem seruaretur. Hinc si cui suus heres nascendi conditione non esset, aliud sibi adoptione quaerebat, qui in nomen pariter atque bona succederet. Cumque eiusmodi adoptionibus nihil aliud spectarent homines, nisi ut legi publicae de non desolanda domo, seu nomine non delendo, satisfacerent, in ultimo vitae momento adhuc fieri poterant, adeoque et testamentis saepe alios adoptabant. Quamquam vero multa Graecorum, in primis Atheniensium instituta moresque Romanos publice priuatimque recepisse satis constat; nulla tamen umquam lege necessitas imposita est Romanis ciuibus, nominis bonorumque heredem sibi quaerendi. Frequentes fuisse adoptiones apud Romanos, quis ignorat? Neque tamen lege iubente, sed sua sponte adoptabant, ut sterilitati naturae fictione ciuali succurrerent, nomenque, quod aliqui foret velsiti exstinctum atque obliteratum, ad posteritatem propagarent. Iam vero cum adrogationes atque adoptiones multis sollemnitatibus essent adstrictae, quas praeter Ciceronem *orat. pro domo c. XIII.* et Gellium *Lib. V.* *Noct. Attic. c. 19.* passim describunt ICTI nostri, neque feminae ullam adrogandi facultatem haberent: liberrima autem esset utriusque sexus, communicata cum feminis testamenti factione, testandi facultas, par nominis propagandi

studium; nisi mea coniectura prorsus fallit, conditio nominis ferendi, testamentis adjicienda, I^Ctorum, qui libera republica floruerunt, ingenii excogitata fuit, ut qui aliquem sollemni adoptionum ritu in nomen familiamque adsciscere vel nollent, vel non possent, et tamen desiderio quodam nominis propagandi tenerentur, eum testamento siue ex asse, siue ex certa quadam hereditatis parte heredem scriberent, simulque nomine ferre iuberent. Quae quidem in nomen hereditatemque succedendi ratio quoniam adsumptionem nominis, iusque capienda hereditatis cum adoptione communem habet, propterea familiari sermone hominum, et impropria quadam loquendi forma *adoptio per testamentum* saepe dicebatur. Vtraque igitur forma promiscue scriptores Latini, et, eorum imitatione, etiam Graeci, ut Dio et Appianus, coniunctam cum nomine hereditatem exprimere consueuerunt. Pleraque fere exempla cumulauit Brissonius *Lib. VII. de Form. n. XXVI. p. 574, seq. edit. Lips.* cui sua debent plurimi, in his etiam Heineccius *Lib. I. Antiq. Rom. tit. XI. §. 18.*

§. VI.

Hereditas sub conditione nominis ferendi delata, quae dicitur adoptio testamento facta, num genys adoptionis iure ciuili constitut?

Frequens igitur adoptionis testamento factae apud Romanos cum mentio sit in vetustis scriptoribus, nulla vero

ro vsquam in libris iuris; quae situm est a multis et iuris
 ciuilis, et Latinorum scriptorum interpretibus, an adoptio
 quae fit testamento, iure fiat, siue genus quoddam ado-
 ptionis iure ciuili constituat? Tractarunt hanc quaestionem
 praecipue Cuiacius *Lib. VII. Obseru. c. 7.* Brissonius *d. l.*
 Torrentius ad *Suet. Caes. c. LXXXIII.* vterque Huberus,
 Ulricus pater *P. I. Digress. Iustin. Lib. II. c. 23. §. 2.* Zacha-
 rias filius *Lib. II. Diff. IV. §. 24.* Heineccius *d. l.* Trotzius
d. c. IV. §. 1. Madernus ad *Sigon. Lib. I. de Ant. Iur. Ciuit. Rom.*
c. 10. n. 82. Tom. V. Oper. p. 117. ac nouissime Herm. Can-
 negieterus *Lib. II. Obseru. Iur. Rom. c. 20.* Qui quidem vna
 omnes, et consentiente voce negant, adoptionem veram testa-
 mento fieri posse, uno Cannegietero excepto, qui, vt ipsi-
 us verbis vtar, hoc vlcus non tangit, sed in reprehendendis
 dumtaxat Huberis versatur. Quibus ego etsi, quod ad
 ipsam sententiam adtinet, lubenter adsentior: non infitior
 tamen, nonnullas rationes ad confirmandam sententiam ab
 illis prolatas mihi parum probari. Nam, vt praecipue Cu-
 iaci argumenta expendamus, primum adoptionem testa-
 mento iure fieri negat, quia legati verbo in ea lege XII.
 Tabb. quae testamentorum ius et libertatem constituit,
 adoptiones non significantur. Verum, vt Heineccius *d. l.*
 probabile reddidit, ius adoptionum, demum post XI. Tabb.
 propter conseruationem sacrorum priuatorum, decemuir-
 li lege praeceptam, apud Romanos ortum est, neque adeo
 decemuir quidquam de eo iure cauere potuerunt. Male
 igitur Cuiacius a silentio decemuirorum de adoptionibus in
 lege

lege de latissima patris familias testandi facultate argumentum dicit. Deinde vero adoptionem non iure factam, veluti testamento, a populo vel principe confirmari posse ait, laudata *L. 38. D. de adopt.* Marcellus ibi de vera adoptione, sed non iure facta loquitur, talemque a principe confirmari posse adserit. Inter species autem verae adoptionis eam, quae testamento fieri dicitur, ICti numquam retulerunt, ergo nec ea ex mente ICti a principe confirmari potest. Si omnino fieri testamento adoptio non potest, nulla est: non iure facta a principe confirmatur, nulla confirmari nequit. Et, ut ipse Cuiacius in fine capitulis fatetur, nemo adoptatur venitue in nomen, nisi qui et in hereditatem vocatur. Ergo adoptio testamentaria morte demum testatoris conualescit, cum vera adoptio aut statim, si iure facta, aut, non iure facta, accedente principis confirmatione, valeat. Si quis vero eum, quem testamento adoptauit, sive in nomen hereditatemque vocauit, auctoritate principis vere adrogat, tum non confirmatur adoptio testamento facta, sed vera adoptio nunc demum suscipitur. Quod porro Cuiacius ad exemplum Octauii prouocat, qui a Caesare in familiam nomenque adoptatus, vt refert Dio Cassius *Lib. XLVI. c. 47.* adsumptum iam ante Caesaris nomen sibi cum hereditate relictum neque constanter, neque apud omnes gessit, priusquam more Romano, hoc est, lege curiata ad populum lata, id confirmasset, quoniam singulare est, vti multa in Caesarum adoptionibus occurruint, quae priuatorum adoptionibus adcommmodari non possunt,

inde

inde de vniuerso genere nihil plane probari potest.
 Neque enim, praeter hoc Octauii exemplum, a Dione et
 Appiano *Lib. III. de Bell. Ciu.* p. 586. narratum, usquam
 me legere memini, adoptionem testamento factam lege
 curiata fuisse confirmatam. Callido consilio adoptionem
 Caesaris testamento factam Octavius lege curiata confirma-
 ri curauit, ut iura familiae consequeretur, quae testamento
 natus non erat. Proinde vera quidem est Cuiacii senten-
 tia, sed argumentis parum idoneis confirmata. Ut autem
 Cuiaciana argumenta nobis non satisfaciunt, ita nec omnia,
 quae Vlr. Huberus in hanc rem disputauit, et quae non so-
 lum a filio, sed Trotzio etiam, repetita sunt, calculo no-
 stro comprobare possumus. Sed quae illis opponi possent,
 cum docte iam proleta sint a Cannegietero, illis non im-
 moramur. Praecipua et genuina ratio, quare adoptio testa-
 mento facta, tamquam genus adoptionis iure ciuili consti-
 tutum atque probatum, considerari non potest, inde repe-
 tenda est, quod, ut ipse Cuiacius *Lib. VII. Observa-*
t. I. monet, testamento adoptati iura liberorum non
 consequuntur, neque in familiam, suitatemque testatoris,
 ut Madernus ait, transeunt. Nomen testatoris adsciscunt,
 hereditatemque cum nomine capiunt, praeterea nihil.
 Longe alia est verae adoptionis ratio, qua is, qui in locum
 filii adsciscitur, tam iure legeque filius habetur, ac si ex eo
 patre natus esset. Quae cum ita sint, adoptio quae testa-
 mento fit, nihil aliud est, quam institutio heredis, sub con-
 ditione nominis ferendi, et quando adoptionis vocabu-
 lo

D

lo

Io exprimitur, non sensu iuris, sed populari, quo *adoptare* nihil aliud, quam *adsciscere*, *adsumere* significat, accipitur.

§. VII.

Cironius erroris arguitur. L. 7. C. de hered. inst. explicatur.

Neque tamen defuerunt, qui adoptionem per testamentum iuris ciuilis auctoritate tueri conarentur. Quorum in numero cum sit etiam Innoc. Cironius, praecipuae dignationis interpres, et iuris vtriusque peritissimus, dignus sane est, cuius opinionem breuiter sub examen vocemus. Scribit *Parat.* in *Lib. IV. X. tit. XII. §. 6.* modum adoptandi per testamentum ius ciuale recepisse, idque argumento *L. 7. C. de hered. inst.* probare studet. Sed, vt probations ab argumentis legum petitae plerumque claudicant, ita et hunc locum inuita Themide sententiae suae Cironius adcommodauit. Speciem constitutionis cum *Glossographi* etiam admodum inepte constituerint, ponamus sic, vt e verbis commode elici potest, et numquid pro sua sententia Cironius inde extorquere possit, videamus. Rescribit *Imp. Diocletianus Zinoni* cuidam in hunc modum: *Nec apud peregrinos fratrem sibi quisquam per adoptionem facere poterat. Cum igitur quod patrem tuum voluisse facere dicis, irritum sit: portionem hereditatis, quam is, aduersus quem supplicas, velut adoptatus frater heres institutus tenet: restitui tibi praesys prouinciae curae habebit.* Species legis haec est: Zinonis pater in animum induxerat, Titium sibi

sibi fratri loco adoptare, eumque, tamquam fratrem adoptuum, vna cum filio testamento heredem scripserat. Mortuo testatore Titius portionem hereditatis sibi vindicauit. Filius igitur supplici libello Imperatorem adit, petitque, vt, cum adoptio facta non fuerit, sed testator, errore deceptus, Titium velut adoptatum fratrem coheredem sibi adiunxerit, possessa ab eo hereditas sibi restituatur. Sed Imperator generali decidendi ratione vtitur. Cum adoptio in locum fratri nec apud peregrinos olim, antequam omnes ingenui in orbe Romano ciues efficerentur, valeret, multo minus iure Quiritium permittitur, quo adoptio est ciuilis quaerendorum liberorum modus, non fratrum, eius praesertim, qui filium habet. Neque adeo erronea fratri adoptiui institutio, qui numquam iure frater esse poterat, filio fraudi esse debet, sed praeses prouinciae portionem hereditatis, quam Titius, velut frater adoptatus defuncti patris tui, occupauit, tibi restituendam curabit. Nihil igitur in hoc rescripto Diocletiani de adoptione, in locum fratri testamento facta continetur, sed testatorem talem adoptionem, per se irritam, et iuribus adoptionum contrariam, in animo habuisse, et mente perturbatum, quasi vera facta esset, Titium, velut fratrem adoptatum, filio coheredem dedisse adparet. Hinc, cum species a Diocletiano hac constitutione definita valde differat ab adoptione testamento facta, qua quis in nomen defuncti vocatur, Cironium, argumento huius legis vsum, adfirmasse, modum adoptandi per testamentum iure ciuili sustineri, sane miror.

D 2

Reli-

Reliquos, quibus persuasum est, adsumptionem in nomen hereditatemque esse adoptionem quamidam, in quibus etiam est Franc. Hotmanus *Quaest. Illustr.* XXXIV. cum nihil, quod alicuius momenti sit, neque e superioribus satis refutari possit, adtulerint, consulto praeterimus.

§. VIII.

Condicio nominis ferendi, vltimis voluntatibus adiecta, num explenda? Quibus remittatur? Errores Vlr. Huberi, Henr. Cannegieteri, et Trotzii notantur.

Quae hactenus copiose differuimus; eo spectant, vt, cum tot adoptionum testamentis factarum exempla atque testimonia apud veteres scriptores existent, cur in iure nostro, praeter duas istas adoptionum formas, quas accurate exposuit van de Water *Lib. III. Obseru. Iur. Rom. c. 16.* illa, quae testamento fieri dicitur, nusquam commemoretur, ratio intelligatur. Est nempe, vt ostendimus, nihil aliud, quam adscripta vltimae voluntati conditio, qua heres nomen testatoris ferre iubetur, adeoque ad conditiones institutionum referri debet. Quae quidem quamquam apud Romanos, praesertim Antoninorum tempore, quo Caius vixit, ob causas ab Henr. Cannegietero docte expofitas, saepissime testamentis adiecta fuisse videtur; tamen praeter hanc legem, quam nobis interpretandam sumsimus, et *L. 7. D. eod.* neque ullum *I.Cti* de hoc argumento fragmentum in Digestis habetur, neque in Codice, licet Imperatores

ratores de rebus saepe notissimis consulti fuerint, et Perizoniūs d. l. p. 6. in *Iure non paucas Imperatorum constitutio-*
nes de nominibus factas reperiri, dicat, vlla constitutio, quae
 hoc genus adtingat, continetur. Quare e lege quidem
 nostra quaestio de nominis ferendi conditione definienda
 est, temperamento tamen aliquo adhibito. Absurde enim,
 et contra mentem Caii, et, cuius sententiae ille adscribit,
 Iuliani statueremus, omnibus, quibus haec conditio in ultima
 voluntate adscripta est, si recusent nomen ferre, eam
 esse, salvo caeteroquin hereditatis iure, remittendam. Nihi
 lo tamen minus ita visum est Vlr. Hubero d. l. qui, con-
 tra omnem iuris ciuilis rationem, omnino, recusanti here-
 di nomen ferre conditionem esse remittendam, arbitratur.
 Illud enim πολιτικὸν σκέμμα, quod proposuit Cicero Lib.
 VII. ad Attic. epist. 8. occasione testamenti feminae ple-
 beiae, quo Dolabella, homo patricius, cum duobus cohe-
 redibus in triente institutus fuerat, sub conditione nomi-
 nis mutandi, rectumne sit, nobilis adolescenti mutare nomen
 mulieris testamento, succedente tempore a ICtis ita deter-
 minatum esse, ut, si heres ferre nomen recuset, haec ei con-
 ditio remittatur, utilesque nihil minus actiones concedantur,
 teste Caio in L. 63. §. 10. ad Sc. Trebell. Eamdem senten-
 tiā amplexus est Henr. Cannegieterus c. VII. Quamquam
 inquit, sanctissime fuerit habita morientium voluntas, et re-
 ligiose obseruata heredibus testantium iussa, impune tamen
 et citra noxam licuisse abstinere a nominibus, quae testator
 imposuit, addito, confirmandae sententiae causa, Caii lo-

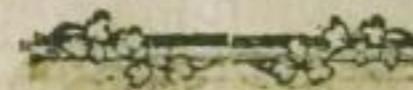
D 3

co,

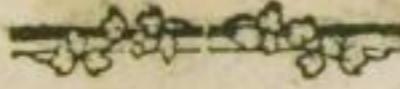
co, et hoc ius, tam nouum atque inusitatum, ex effrenata
 illa nominum adsciscendorum atque repudiandorum licen-
 tia per Antoninorum saeculum, quo Caius et Julianus vixe-
 runt, deriuare conatur: in *Addendis* vero p. 274. ex male
 intellecto Velleii loco *Lib. II. c. 60.* iam tempore cadentis
 libertatis, *citra dispendium hereditatis licuisse abstinere a no-*
mine iusso, suspicatur. Verum uterque vir doctus grauiter la-
 psus est. Nam, ut supra iam ostendimus, Caius dumtaxat de
 fiduciario herede ad adeundam restituendamque hereditatem
 ex senatus consulto Trebelliano parato, sed adpositam simul
 conditionem nominis ferendi implere nolente loquitur, cui,
 ex Iuliani sententia, remissa conditione, utiles actiones per-
 mittendas, aut bonorum possessionem secundum tabulas dan-
 dam esse censet. Neque adeo idem valet, si restituitur he-
 reditas ex senatus consulto Pegasiano, de quo discrimine
 breuiter, sed eleganter egit Henr. Brencmannus *Diatr. de*
Euremat. c. XI. et iure novo, a Justiniano constituto, quo
 utrumque senatus consultum in unum conflatum, est.
 Tunc enim aut implenda est conditio, aut quarta pe-
 rit. Et, quoniam facti est conditio nominis ferendi,
 homini inhaeret, neque adeo, remissa heredi conditio-
 ne, fideicommissarius nomen testatoris ferre tenetur, vti
 multis contortis ratiunculis aduersus ipsum Cuiacium,
 cuius temerariam crisi adprobat, euincere adnititur Tro-
 tzius §. 4. quem, si vacaret, diligentius refelleremus. Er-
 roris vero causa cum partim in emendatione Cuiacii, a
 Trotzio recepta, partim in mala conclusione a conditione
 dandae

dandae pecuniae ad nominis ferendi conditionem, lateat, his fulcris sublatis, tota sententia Trotzii, de nomine testatoris, recusante fiduciario, a fideicommissario ferendo, facile corruet. Cum igitur, ut ad Huberum et Cannegieterum redeamus, Iuliani et Caii sententia non sit ultra fideicommissariam hereditatem proferenda, peruersa sane est, iurique constituto maxime contraria eorum opinio. Summa quidem hac aetate, qua Julianus et Caius floruerunt, mutandorum fuit adsumendorumque nominum licentia, non vero abstinendi a nomine, quod quis testamento imposuit, siue vlla hereditatis iactura. Quod vero Cannegieterus illud ius, sine hereditatis detimento, a nomine iusso abstinendi, iam diu ante Caium et Julianum obtinuisse, e Velleii loco colligere vult, in eo sane boni interpretis officio non fungitur. Narrat historicus, non placuisse Octauii matri vitricoque *adiri nomen inuidiosae fortunae Caesaris*, et quoniam Velleius nihil de aditione hereditatis dissuasa adiicit, inde vir doctus concludit, Atiam Philippumque maluisse hereditatem sine nomine ab Octauio adiri, quod, nisi iure licuisset, fieri non potuisset. Verum, si quid video, usus est Velleius conciso quodam scribendi genere, et *adire nomen* nihil aliud est, nisi hereditatem sub conditione nominis ferendi delatam, adsumto nomine, adire. Simili fere ratione etiam Cuiacius hanc loquendi formam explicauit *Lib. VII. Obseru. c. 19.* Fuisse autem ea aetate illud certi atque explorati iuris, conditionem nominis ferendi, salua hereditate, repudiari non posse, exemplum

exemplum Dolabellae mutare nomen mulieris testamento iussi, et illa hac occasione proposita Ciceronis politica quaestio satis docet. Quid enim aliud Cicero per illud πολιτικὸν σκέμμα innuit, quam vix decere adolescentem e nobilissima patriciorum gente oriundum, ob hereditatis lucrum, feminae nomen adsumere, ut, inquit Huberus, argumento esse videatur, quod aliter, quam conditione mutandi nominis impleta heres esse Dolabella nequuerit. Neque ullus umquam ICTus illam quaestionem, a Cicerone proposita, sic determinare potuit, ut Huberus ipse eam, contra veram Caii mentem, determinauit. Talis ratio interpretandi contemtae proletariorum interpretum turbae familiaris, classicos non decet. Quare, ut tandem generali definitione omnia comprehendamus, si quis testamento heres siue ex asse, siue ex certa parte scribitur, et nomen testatoris ferre iubetur, conditioni parere debet, adita simul hereditate et nomine: conditione non expleta, nullum ius acquirendae hereditatis habet. Idem etiam de singulis rebus titulo legati vel fideicommissi sub hac conditione relictis, et donationibus mortis causa valet: adeoque omnes, quibus aliquid, quocumque titulo, hac conditione adscripta, testamento relictum est, si velint percipere, voluntati testatoris obtemperare tenentur.

§. IX.

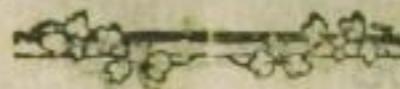

 §. IX.

Nomen famosum et turpe remittitur.

Atque haec quidem ita se habent, nisi turpe et famosum sit nomen, quod quis ferre iubetur. *Nec enim, inquit Caius, in famosis et turpibus nominibus hanc conditio-*
nem exigit praetor. Exemplum suppeditat Maecianus *L. 7. D. b. t.* cuius principio postquam de conditione, quae im-
 pendium aliquid habet, idem, quod Caius §. 8. tradidit,
 nempe fiduciarium non aliter cogi, quam si ei pecunia of-
 feratur, sic pergit: *Sed et salutis ac dignitatis ratio haben-*
da erit: quid enim, si morbo adplicitus, Alexandriae iussus
fuit adire? vel nomen vispellionis testatoris ferre? Sic legi-
 tur Florentiae. Vulgata vero pro, *vispellionis*, habet
vespillonis, quomodo et Haloander edidit. Magna omni-
 no varietate hoc nomen occurrit tum in aliis libris, tum
 etiam in Pandectis: de qua, vt et de vario significatu legi
 possunt, quae dixerunt Torrentius *ad Suet. Domit. c. XVII.*
 Casaubonus *ad Trebell. Poll. Claud. c. XVII.* Raeuardus
Lib. II. Coniectan. c. 16. Amaya *Lib. II. Obseru. c. 13.*
 Aueranius *Lib. II. Interpr. Iur. c. 24.* Siue autem *vespil-*
lonis, siue *vispellionis*, legamus, et quocumque significatio-
 ne accipiamus, semper turpe atque inhonestum nomen in-
 telligitur. Et quamquam in causa fideicommissi id dictum
 est a Caio pariter ac Maeciano: ratio tamen generalis subest,
 atque adeo ad omnes omnino pertinet, quibus aliquid sub
 conditione nominis ferendi relatum est. Conditio igitur

E

remit-

remittitur, iure hereditatis salvo atque illibato. Vide sis Heraldum *Obseru.* c. XX. et Trotzium §. 4.

§. X.

Num is, qui nomen ferre iussus, conditioni paruit, repudiato rursus nomine, vel pristinum, vel aliud adsumere possit, disquiritur.

Quid si vero is, qui nomen ferre iussus est, conditio ni paruerit; num postea vel sua ipsius voluntate, vel ab alio rursus sub eadem conditione institutus adsumtum no men repudiare, et vel pristinum nomen resumere, vel nou um ab alio testatore sibi impositum adsciscere potest? Non licet. Libertas enim nominis mutandi, quod quisque ho mo liber, modo fraus absit, fruitur, ut Diocletianus *L. vn. C. de mutat. nom.* rescripsit, testatoris voluntate restricta fuit. Quare si quis, neglecta testatoris voluntate, vel no mine pristino vtitur, vel aliud nomen sponte adsumit, vel testamento rursus sub hac conditione institutus, testatori nouo morem gesserit, non solum ipsa bona hereditaria, sub hae conditione accepta, sed etiam fructus a tempore depo siti nominis perceptos restituere debet, ut recte Trotzius *d. l.* contendit.

§. XI.

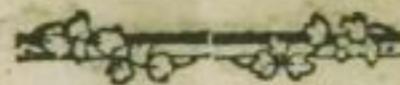
§. XI.

*Condicio nominis ferendi etiam inter viuos stipulationibus
apud Romanos frequentata.*

Tantum vero olim apud Romanos fuit nominis propagandi studium, ut non solum vltimis voluntatibus, sed etiam inter viuos pactionibus et stipulationibus conditio nem nominis ferendi aliis imponerent, quos quo certiores essent promissis staturos insuper etiam iurisiurandi religione constringerent. Hoc docet Vlpianus *L. 19. §. 6. D. de donat.* vbi, postquam in antecedentibus tradidit, quae sint extra causam donationum, postremo huc etiam stipulationes, tam ob causam, quam ob rem factas, refert. Vtrumque enim differt, et, vt bene obseruat Giphanius *Lect. Altorf. ad b. l. p. 140.* stipulationes ob causam ad praeterita, ob rem autem ad futura pertinent. Posterioris generis exemplum a Pegaso petit. *Denique, inquit, Pegasus putabat, si tibi centum spopondero hac conditione, si iurasses te nomen meum laturum: non esse donationem: quia ob rem facta est, res secuta est.* Tales autem stipulationes de nomine fereundo Henr. Cannegieterus *c. VII.* opinioni suae seruiens, cautionis gratia contractas fuisse existimat. *Quid, inquit, solutissima illa nominum mutandorum libertate cogatur ferre nomina defuncti heres iussus, cui promptum erat abiicere patris, gentisque, ex qua natus erat, nomina?* Cautius ergo illi, qui iureiurando, et mercede proposita sunt pari, a quo nomina sua gestari volebant, id quod factitatum

E 2

fuisse

fuisse ex L. 19. §. 6. D. de donat, perspicimus. Nihil horum verum esse, ex antecedentibus satis liquet. Illud potius inde certissime sequi videtur, mutationem nominum sub Cæsaribus ita inualuisse, vt multi non contenti essent, nomen suum post mortem ab aliis propagari, nomenque adeo alios ferre testamento iuberent, sed viui etiam et spirantes in nomine suo, ab aliis lato fibi quam maxime placerent,

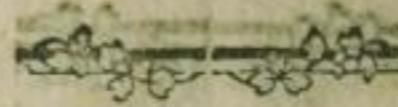
§. XII.

*Vsus testandi rationis, quo heres simul in nomen adsciscitur,
in foro Germanico, et praecipue Saxonico.*

Atque haec quidem in summa festinatione, vrgente necessitate, ex iure ciuili hactenus. Reliqua, quae adhuc in medium proferri possent, cum vel ab aliis iam tractata sint atque discussa, vel ex his, quae a nobis dicta sunt, facile intelligantur, vt tempori et chartae parceremus, consulto omisimus. Nihil igitur restat, nisi hoc vnum, vt breuiter, et quasi summo digito adhuc indicemus, conditionem nominis ferendi et olim apud Germanos vſitata fuisse, et etiamnum vſu si non frequentari, saltem seruari. Et olim quidem eam apud Germanos in vſu fuisse, et in primis immediatos imperii equites saepe testamenta fecisse, quibus alii sub conditione nominis ferendi, ad propagandam eorum memoriam heredes scriberentur, obseruauit Casp. a Lerch *de ord. equestr. Germ. P. I. n. 12.* laudatus Heineccio *Elem. Iur. Germ. Lib. I. tit. VII. §. 153.*

Idem

Idem etiam *Lib. II. Antiq. Germ. c. 17. §. 12.* suadet, vt homines a superuacuis adoptionum ambagibus hodie abstineant, ac potius extraneos sub conditione nominis ferendi heredes scribant. Cui quidem quamquam in eo non stipulor, eumdem esse conditionis nominis ferendi, ac sollemnis adoptionis effectum; institutionem tamen heredis extranei sub conditione nominis ferendi morum nostrorum simplicitati magis conuenire, vsuque forensi comprobari, lubenter largior. Et hoc iure etiam in Saxonia nostra adhuc vtimur. Quod luculento exemplo non extranei heredis, sed nepotis e fratre in nomen hereditatemque vocati probare possumus. Obiit non ita pridem IOANNES CHRISTOPHORVS HANISCH, vir honestissimus, et praedii nobilis ad Albim, Riesa dicti, possessor. is nepotem ex fratre, Virum Consultissimum ERNESTVM GOTTFRIDVM HANISCH, Juris Vtriusque Doctorem, et tunc temporis praefectum Glauchauensem, heredem sub conditione nominis ferendi vltimo elogio nuncupauit. Cum igitur eodem, quo defunctus patruus, nomine gentilitio insigniretur, vt testatori morem gereret, lautumque patrimonium ab eo relictum, conditione expleta, sibi adquireret, praenomina a patre sibi olim in baptismo imposita mutare necesse erat. In more autem apud nos positum est, vt tam sollemniter adoptati, quam sub conditione nominis ferendi heredes scripti non totum nomen cum praenominibus abiificant, sed adsumtis nominibus postponant. Itaque a tempore aditae hereditatis Vir Consultissimus nomen suum expressit sic: D. IOANNES CHRISTOPHORVS, dicitus ERNESTVS GOTTFRIDVS, HANISCH: qui vt hereditate cum nomine sibi a patruo relictâ, secundo vitae, sine villa offensione, cursu diutissime fruatur, vehementer optamus.

IVINGERO SVO

S. D.

RICHTERVS

*aliquando eff
adlaturum;*

Qiam ego ante hos sex annos, cum Te, IVINGERE Ornatissime, animoque meo Carissime, relicta taberna mercatoria, magno bonarum literarum discendarum studio flagrantem, defunctus quis Tuus, vir antiquas fidei, et mater Tua, semina sanctissima, suasore auantulo Tuo, Viro Consultissimo, mihique amicissimo, meae qualicumque disciplinae atque institutioni committebant, ob erectam ingenii Tui indolem, spem concipiebam, Te talem aliquando fore, qui et Tuis dulcissimum gaudium, et mihi maximum honorem adferres, eam Te non cumulate solum expleuisse, sed plane superasse, maxime laetor. Quare, cum volueris me Tibi comitem esse in confidetu publico super libello, a Te proprio Marte conscripto, adsperfisis modo a me nonnullis obseruatiunculis: gratulor et Tibi bunc diem, quo publicum doctrinae Tuae specimen editurus es, et mihi iucundissimam laudum Tuarum societatem. Summum autem Numen ardentissimis precibus imploro, ut mox amplissima diligentiae Tuae praemia Tibi benigne largiatur, Teque, cum matre Tua indulgentissima, totaque gente Tua nobilissima, omni bonorum genere beatum, sospitem atque salvum semper praester. Sic et ego, quem Tui amantissimum esse, satis perspectum habes, et omnes, qui ingenium virtutemque Tuam amant, quorum non potest non magnus esse numerus, largam semper laetandi materiam habebimus. Vale, Suavissime IVINGERE, et Richterum Tuum in posterum, quod facis, ama. Scrib. Lipsiae a. d. XII. Ian. A. C. ccccclxxx.

Coll. diss. A. 212, misc. 25